

**РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ**

**ПОЛУГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА
ИЗВРШУВАЊЕТО НА БУЏЕТОТ НА
РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ЈАНУАРИ – ЈУНИ 2019 ГОДИНА**

Скопје, јули 2019 година

Резиме

- Бруто домашниот производ во К1 2019 година во однос на истиот квартал од 2018 година забележа реален раст од 4,1%, со што растот на економската активност продолжи со забрзана динамика;
- Бројот на вработени во К1 2019 година е повисок за 5,3% на годишна основа, при што најголем раст на вработеноста има во преработувачката индустрија. Стапката на невработеност во К1 2019 година се намали на 17,8%;
- Стапката на инфлација во првото полугодие од 2019 година изнесува 1,2%, што се должи на растот на цените на прехранбените производи и на базичната инфлација, додека цените на енергенсите забележаа пад;
- Вкупните буџетски приходи во периодот јануари – јуни се остварени во износ од 96,2 милијарди денари, што претставува 45,6% од планираниот износ за 2019 година;
- Вкупните буџетски расходи во периодот јануари – јуни 2019 година се реализирани во износ од 103,2 милијарди денари, што претставува 45,2% од годишниот план;
- Во периодот јануари – јуни 2019 година остварен е дефицит на Буџетот на РСМ од 7,0 милијарди денари, што претставува речиси два петтини од планираниот дефицит односно 1,0% од проектираниот БДП за 2019 година;
- Државниот долг на Република Северна Македонија на крајот на првиот квартал од 2019 година изнесува 38,2% од БДП, додека јавниот долг кој го вклучува и гарантираниот долг, претставува 46,1% од БДП.

СОДРЖИНА

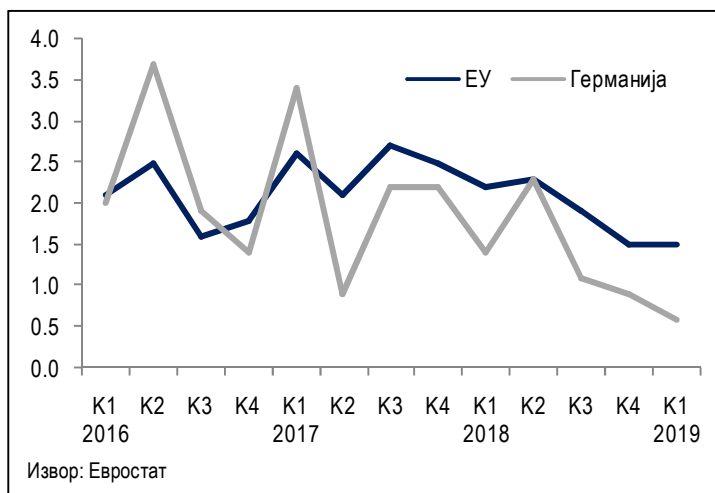
Резиме	1
1. Меѓународни економски трендови	3
2. Макроекономски трендови во земјата	4
2.1. Економска активност	4
2.2. Пазар на работна сила	6
2.3. Инфлација и монетарни движења	7
2.4. Платен биланс	8
3. Фискален сектор	9
3.1. Буџет на Република Северна Македонија	9
3.1.1 Извршување на Основниот буџет	11
3.1.2 Извршување на буџетот на фондовите	13
3.1.3 Извршување на буџетот на сопствените сметки за приходи на буџетските корисници	14
3.1.4 Извршување на Буџетот на РСМ по буџетски корисници	14
3.2. Управување со јавниот долг	16

1. Меѓународни економски трендови¹

Растот на економската активност во ЕУ во првиот квартал (К1) од 2019 година изнесуваше 0,5% на квартална основа, односно 1,5% на годишна основа (Графикон 1). Економскиот раст е придвижен од домашната побарувачка, а е одраз и на позитивните ефекти на неколку привремени фактори, како што се повољните временски услови, од кои корист имаше градежната активност, порастот на продажбата на автомобили во еврозоната по неповолните движења во втората половина на 2018 година, значителниот пораст на извозот на стоки во Обединетото Кралство, поттикнат од евентуалниот Брејзит, како и мерките на фискалната политика кои го зголемија расположливиот доход на домаќинствата во неколку земји членки.

Во следните квартали, активноста на европската економија ќе биде главно условена од отпорноста на услужниот сектор и пазарот на работна сила имајќи ги предвид слабостите во преработувачката индустрија, силниот економски раст во Централна и во Источна Европа, што е во спротивност со забавениот економски раст во Германија и во Италија.

Графикон 1. Годишен економски раст во ЕУ и во Германија (во %)

Реалниот раст на БДП во ЕУ е проектиран на 1,4% во 2019 година, што претставува забавување во однос на 2018 година кога растот изнесуваше 2,0%, додека растот на економската активност во еврозоната се очекува да се намали од 1,9% во 2018 година на 1,2% во 2019 година. Германија, како земја членка со најголема економија во ЕУ и најзначаен трговски партнер на Северна Македонија, е предвидено да забележи економски раст од 0,5% во 2019 година.

Проектираниот раст на европската економија е предмет на ризици кои главно се во надолна насока. Имено, секоја понатамошна ескалација на трговските тензии и зголемувањето на политичката несигурност, би можеле да го продолжат тековниот пад на глобалната трговија и преработувачката индустрија и да предизвикаат затегнување на глобалните финансиски услови. Главен извор на неизвесност во рамки на ЕУ и понатаму останува прашањето на Брејзит.

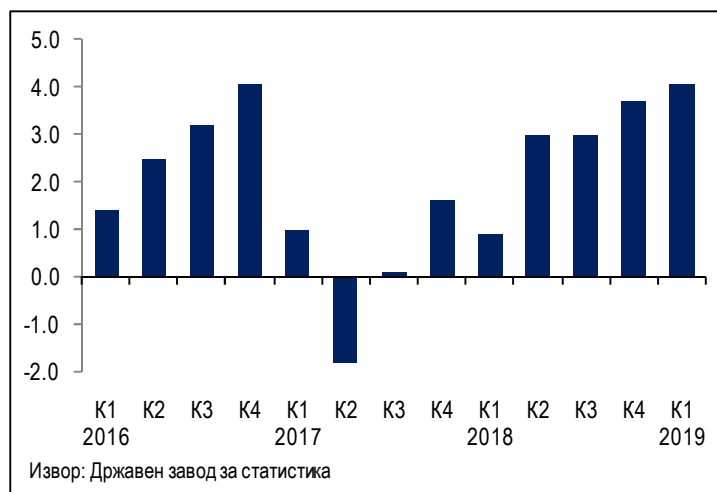
¹ Анализата во овој дел се базира на Летниот извештај на Европската комисија „European Economic Forecast – Summer 2019“, објавен во јули 2019 година.

2. Макроекономски трендови во земјата²

2.1. Економска активност

Бруто домашниот производ (БДП) во К1 2019 година во однос на истиот квартал од 2018 година забележа реален раст од 4,1%, со што растот на економската активност продолжи со забрзана динамика (Графикон 2).

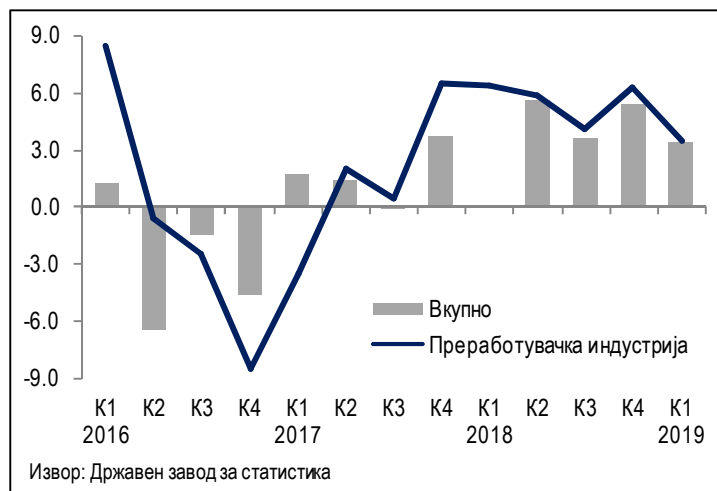
Графикон 2. Реален годишен раст на БДП (во %)

Анализирано по дејности, економскиот раст во К1 2019 година е резултат на позитивните остварувања кај речиси сите дејности. Градежната дејност забележа раст од 7,0% на реална основа, кој согласно високофреквентните податоци за извршени градежни работи се должи на растот на градежната активност во делот на нискоградба, односно изградба на патишта. Земјоделската дејност забележа висок реален раст од 13,6%. Растот во индустрискиот сектор изнесува 3,4% на реална основа, кој е силно поттикнат од растот во преработувачката индустрија од 3,5% (Графикон 3). Високофреквентните податоци покажуваат продолжување на позитивните движења во индустријата во април и мај, со што растот на индустриското производство во периодот јануари – мај изнесува 6,5%. Позначителен придонес врз растот имаат производството на машини и уреди, електрична опрема, пијалаци, фармацевтски производи и препарати, како и производството на текстил и метали. Растот во услужниот сектор изнесува 2,7%, што во најголем дел се должи на зголемената активност во трговијата, транспортот и угостителството од 6,6%. Позитивните движења во трговската дејност, согласно високофреквентните податоци, продолжија со посилен интензитет во април и мај, во услови на раст на прометот кај сите сегменти.

² Во Извештајот се користат последните расположливи податоци. За БДП, невработеноста и платниот биланс достапни се податоци заклучно со првиот квартал од 2019 година.

Графикон 3. Индустриски сектор (годишни стапки на раст)

Анализирано според расходната страна на БДП, растот на економската активност во K1 2019 година е резултат на растот на домашната побарувачка, при раст на потрошувачката и на бруто-инвестициите. Потрошувачката забележа реален раст од 2,1%, главно како резултат на приватната потрошувачка, која порасна за 2,6%, што во најголем дел се должи на растот на расположливиот доход на домаќинствата, во услови на раст на вработеноста и платите во економијата. Приватната потрошувачка беше поддржана и од зголеменото кредитирање на домаќинствата. Реалниот раст на бруто-инвестициите продолжи со посилен интензитет и достигна речиси 10,0%, што се должи на растот на инвестициите во градежни работи, поддржани и со поинтензивно кредитирање на корпоративниот сектор.

Графикон 4. Придонес по компоненти во годишниот раст на БДП (во процентни поени)

Извозот на стоки и услуги во K1 2019 година забележа раст од 15,6% на реална основа, што е главно одраз на извозот на капацитетите во слободните економски зони, поддржан и од солидните остварувања на дел од останатите извозни сегменти. Увозот на стоки и услуги забележа реален раст од 14,4%. Месечните податоци за трговската размена со странство во април и мај упатуваат на задржување на високиот раст на извозот, кој во периодот јануари – мај изнесуваше 14,8% на номинална основа, придвижен од зголемениот извоз на машини и транспортни уреди, хемиски, метални и прехранбени

производи. Увозот на стоки во овој период порасна за 14,1%, со што трговскиот дефицит на стоки во периодот јануари – мај претставува 7,4% од проектираниот БДП и е во рамки на очекувањата.

Континуираното забрзување на растот во текот на 2018 година, особено во последниот квартал, придружено со силен прилив на СДИ и заздравување на инвестициската побарувачка, како и позитивните поместувања во првиот квартал од 2019 година изразени преку поинтензивен раст на индустриското производство и на прометот во трговската дејност, задржување на солидниот раст на активоста во градежништвото од претходниот квартал, континуираниот силен раст на извозната активност и засиленото кредитирање на приватниот сектор беа основа за благо нагорно ревидирање на проекцијата за раст на економската активност во 2019 година на 3,5% (од 3,2% претходно). Ваквите позитивни поместувања се препознаени и од повеќето меѓународни институции, кои извршија нагорна ревизија на проекцијата за економски раст (Табела 1).

Табела 1. Споредба на проекциите за економски раст и инфлација за 2019 година (во %), ревидирани и претходни проекции

Институција	Реален раст на БДП (%)		Стапка на инфлација (%)	
	претходна	последна	претходна	последна
ММФ	2,6	3,0	2,0	1,8
Светска банка	2,9	2,9	2,0	1,8
Европска комисија	2,8	3,0	2,0	1,7
ЕБОР	3,0	3,0	/	/
Фич Рејтингс	3,2	3,4	/	/
Виенски институт	3,0	3,1	2,0	2,0
НБРСМ	3,5	3,5	2,0	1,5
Министерство за финансии	3,2	3,5	2,0	2,0

Извор: ММФ (World Economic Outlook Database), Светска банка (Western Balkans Regular Economic Report), Европска комисија (European Economic Forecast), ЕБОР (Regional Economic Prospects), Виенски институт (Forecast Report) и НБРСМ (Квартален извештај)

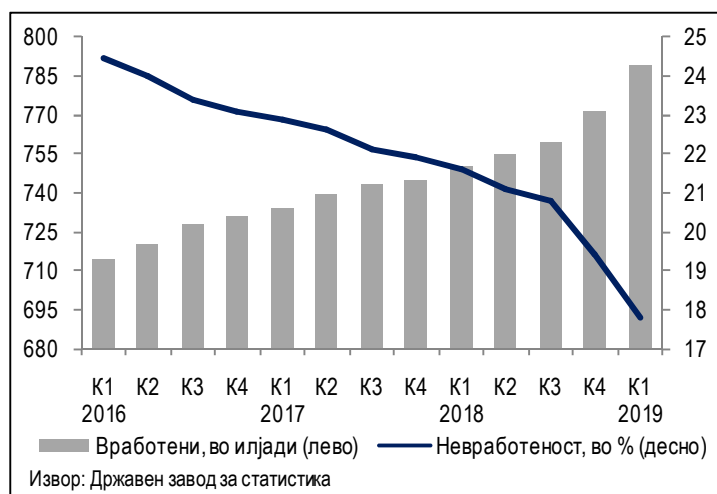
2.2. Пазар на работна сила

Позитивните движења на пазарот на трудот во К1 2019 година продолжија со засилена динамика во споредба со претходните неколку квартали (Графикон 5). Според Анкетата на работна сила, стапката на вработеност во К1 2019 година изнесува 46,9% и во однос на истиот квартал од 2018 година е повисока за 2,3 процентни поени (п.п.). Бројот на вработени лица е повисок за 5,3%, односно за 39,5 илјади лица во однос на истиот квартал претходната година, при што најголем раст на вработеноста има во преработувачката индустрија, транспортната и информациско-комуникациската дејност.

Анализирано според економскиот статус, зголемување на вработеноста има кај вработените лица (приматели на плата) и вработените за сопствена сметка, каде што вработеноста е зголемена за 9,0% и 1,4% соодветно.

Растот на вработеноста е придружен со пад на бројот на невработени, кој е намален за 35,4 илјади лица, односно за 17,1% во однос на истиот квартал од 2018 година. Овие движења предизвикаа стапката на невработеност во К1 2019 година да се намали на 17,8%, односно за 3,8 п.п. во споредба со истиот квартал од 2018 година, а во однос на претходниот квартал истата е пониска за 1,6 п.п. (Графикон 5). Гледано по возрастни групи, стапката на невработеност е намалена кај сите групи, а намалувањето е најзначајно кај старосната група на возраст од 15-24 години и изнесува 37,0%.

Графикон 5. Број на вработени и стапка на невработеност

Бројот на активно население е зголемен за 4,1 илјада лица, односно за 0,4% на годишна основа. Активното население во K1 2019 година сочинува 57,1% од вкупното работоспособно население и е зголемено за 0,2 п.п. во споредба со истиот квартал од 2018 година.

Просечната месечна нето-плата во K1 2019 година забележа раст од 3,4%, а позитивните движења продолжија и во април и мај кога е забележан номинален раст од 3,5% и 3,1% соодветно. Со тоа, во периодот јануари – мај 2019 година, просечната нето-плата е повисока за 3,4% на номинална основа и 1,9% на реална основа, што претставува одржување на растот на платите на солидно ниво, а се должи на зголемувањето на платите кај речиси сите дејности.

2.3. Инфлација и монетарни движења

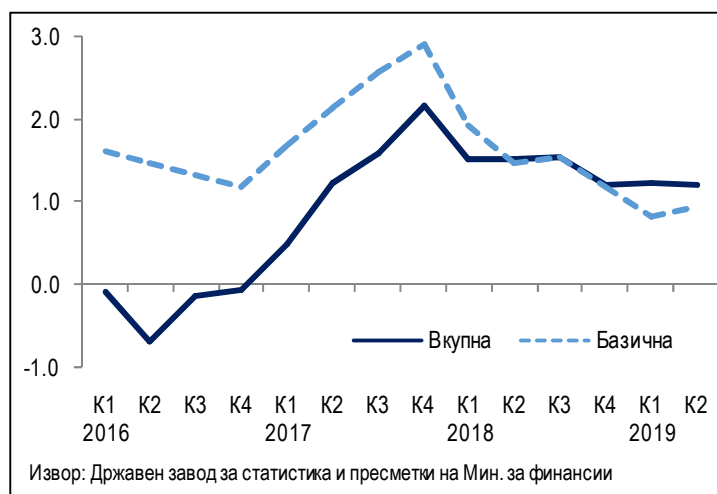
Стапката на инфлација во првото полугодие од 2019 година изнесува 1,2%, што е нешто под очекувањата. Растот на потрошувачките цени во првата половина од годината се должи на растот на цените на прехранбените производи (2,4%) и на базичната инфлација³ (0,9%), додека цените на енергенсите забележаа пад. Кварталната динамика покажува рамномерен раст на цените во двата картала од првото полугодие (Графикон 6).

Во март 2019 година, Народна банка на Република Северна Македонија ја намали основната каматна стапка од 2,5% на 2,25%, што е одраз на умерената инфлација и на континуираните поволни движења на девизниот пазар, при отсуство на притисоци во надворешниот сектор и стабилни согледувања на домашните субјекти.

Позитивните движења кај депозитите и кредитите продолжија во првото полугодие од 2019 година. Вкупните депозити во банкарскиот систем во јуни 2019 година се повисоки за 10,5% на годишна основа, што најмногу се должи на зголемените депозити во домашна валута, кои се зголемени за 14,0%. Кредитната активност во јуни 2019 година продолжи со солидна динамика, односно кредитниот раст изнесува 8,1% на годишна основа, во услови на интензивизирано кредитирање на претпријатијата (раст од 6,4%) и стабилно кредитирање на домаќинствата (раст од речиси 10,0%).

³ Инфлацијата без прехранбената и енергетската компонента.

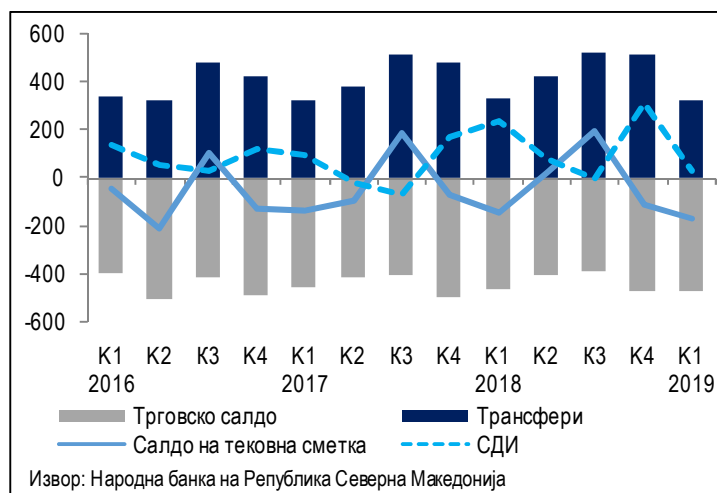
Графикон 6. Годишна стапка на инфлација (во %)

2.4. Платен биланс

Тековната сметка на платниот биланс во K1 2019 година има негативно салдо во износ од 162 милиона евра, што главно се должи на трговскиот дефицит, при што приближно 70% од истиот е покриен од позитивното салдо на сметката на секундарен доход (нето-трансфери од странство), како што може да се види на Графиконот 7. Споредено со истиот квартал од 2018 година, дефицитот на тековната сметка бележи одредено проширување, најмногу како резултат на влошеното салдо кај размената со стоки и услуги. Во наредниот период, во услови на предвидено зголемување на приливот на приватни трансфери од странство, се очекуваат поповолни остварувања кај салдото на тековната сметка.

Графикон 7. Движења во платниот биланс (во милиони евра)

Странските директни инвестиции (СДИ) во земјата изнесуваат 29,7 милиони евра во K1 2019 година, по силниот прилив забележан изминатата година. СДИ во овој период се во форма на сопственички капитал и реинвестирање на добивката, по чиј основ е регистриран прилив од 173 милиони евра, додека меѓукомпаниските трансакции имаа негативно влијание врз вкупниот прилив на СДИ.

На крајот на јуни 2019 година девизните резерви изнесуваа 2,9 милијарди евра и се зголемени за 2,1% споредено со крајот на 2018 година. Девизните резерви на крајот на јуни обезбедуваат 4,4-месечна

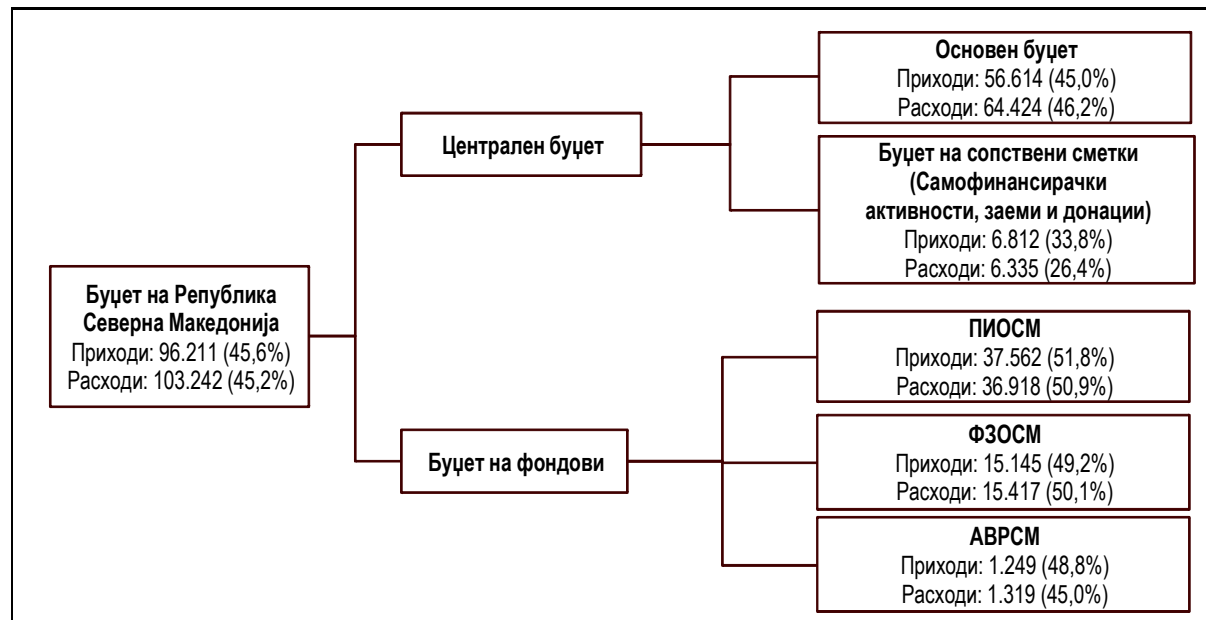
покриеност на увозот на стоки и услуги од изминатиот период, што претставува адекватно ниво на резерви за справување со евентуални шокови.

3. Фискален сектор

3.1. Буџет на Република Северна Македонија

Со Буџетот на Република Северна Македонија за 2019 година вкупните приходи се планирани во износ од 210.848 милиони денари, вкупните расходи во износ од 228.548 милиони денари, односно планиран е дефицит од 17.700 милиони денари (дефицит на Основниот буџет од 13.479 милиони денари, дефицит на фондовите од 379 милиони денари и дефицит на сметките за сопствени приходи од 3.842 милиона денари).

Графикон 8. Шематски приказ на Буџетот на РСМ, остварување (во милиони денари) и стапка на реализација (во %) во првото полугодие на 2019 година

Вкупните буџетски приходи се реализирани во износ од 96.211 милиони денари, што претставува 45,6% од планираниот износ за 2019 година, односно зголемување од 6,1% во однос на реализираните буџетски приходи во истиот период од 2018 година (Табела 2). Во рамки на вкупните приходи, 84.559 милиони денари се остварени по основ на даночни приходи и социјални придонеси, со што стапката на реализација е 45,9% од планираниот износ за 2019 година, односно е забележан раст од 2,6% во однос на претходната година. Притоа, даночните приходи се реализирани во вкупен износ од 55.140 милиони денари⁴ (односно реализација од 45,2% од планираниот износ за 2019 година), додека придонесите се реализирани во износ од 29.419 милиони денари (годишен раст од 9,0%, односно 47,2% од планираниот износ за 2019 година). Во рамки на даночните приходи, се забележува годишен раст кај персоналниот данок на доход од 16,0%, кај увозните давачки од 2,7% и кај акцизите од 1,6%. Приходите од ДДВ се непроменети, додека намалување има кај данокот на добивка од 20,5%.

Вкупните расходи на Буџетот на РСМ во периодот јануари – јуни 2019 година се реализирани во износ од 103.242 милиона денари, што претставува 45,2% од годишниот план, односно раст од 8,5% во

⁴ Вклучени се и приходите од сопствени сметки во износ од 677 милиони денари.

однос на првото полугодие на 2018 година. Притоа, тековните расходи се реализирани во износ од 97.963 милиони денари, односно 48,4% од планираниот износ за цела година, што претставува раст од 7,5% во однос на истиот период од 2018 година, главно како резултат на зголемените трансфери за 6,9% (раст од 8,5% на трансферите за пензии, социјална помош и здравствена заштита и раст од 5,4% на трансферите за ДДВ, блок и наменски дотации), како и повисоката реализација на категориите: стоки и услуги за 14,0%, каматни расходи за 23,8% и плати и надоместоци за 4,4%. Капиталните расходи се реализирани во износ од 5.279 милиони денари и се повисоки за 31,3% во споредба со истиот период од 2018 година. Стапката на реализација на капиталните расходи во првото полугодие е вообичаено пониска, односно изнесува 20,3% во 2019 година, со тоа што во второто полугодие се очекува да се забрза реализацијата на овие расходи.

Табела 2. Извршување на Буџетот на РСМ за периодот јануари – јуни 2019 година

	Буџет 2019	Јануари-јуни 2019			Јан.-јуни 2013-2018	Јан.-дек. 2013-2018
	милиони денари	милиони денари	годишна стапка на раст	стапка на реализација	просечна стапка на реализација (во однос на првичен буџет)	
ВКУПНИ ПРИХОДИ	210.848	96.211	6,1%	45,6%	45,8%	95,7%
Даноци и придонеси	184.201	84.559	2,6%	45,9%	47,6%	98,9%
Даноци	120.166	54.463	-0,4%	45,3%	47,6%	98,4%
Персонален данок на доход	19.083	8.702	16,0%	45,6%	48,6%	105,4%
Данок на добивка	15.301	6.535	-20,5%	42,7%	76,3%	128,5%
ДДВ	52.136	24.068	0,0%	46,2%	44,5%	92,5%
Акцизи	27.280	12.037	1,6%	44,1%	48,3%	107,0%
Увозни давачки	5.816	2.855	2,7%	49,1%	49,0%	100,2%
Други даночни приходи	550	266	9,0%	48,4%	27,9%	55,1%
Придонеси	62.316	29.419	9,0%	47,2%	47,9%	100,2%
Неданочни приходи	18.521	9.374	57,9%	50,6%	35,0%	75,4%
Капитални приходи	2.026	395	-51,3%	19,5%	36,2%	69,9%
Странски донации	6.000	1.883	32,6%	31,4%	36,9%	99,5%
Приходи од наплатени заеми	100	0	-100,0%	0,0%	30,8%	67,1%
ВКУПНИ РАСХОДИ	228.548	103.242	8,5%	45,2%	46,6%	95,9%
Тековни расходи	202.577	97.963	7,5%	48,4%	48,7%	98,8%
Плати и надоместоци	28.388	13.637	4,4%	48,0%	48,9%	98,5%
Стоки и услуги	19.643	7.774	14,0%	39,6%	40,8%	84,7%
Трансфери	145.366	73.824	6,9%	50,8%	50,5%	100,7%
Социјални трансфери	107.675	53.591	8,5%	49,8%	49,7%	101,0%
ПИОСМ	64.614	32.862	9,1%	50,9%	50,1%	101,4%
Паричен надоместок за невработени	2.241	1.055	28,0%	47,1%	40,3%	89,0%
Социјална помош	10.607	4.490	7,7%	42,3%	49,5%	101,7%
Здравствена заштита	30.213	15.184	6,2%	50,3%	49,7%	100,9%
Други трансфери	35.565	19.512	2,9%	54,9%	53,0%	100,0%
Камата	9.180	2.728	23,8%	29,7%	40,4%	108,8%
Капитални расходи	25.971	5.279	31,3%	20,3%	31,6%	74,4%
БУЏЕТСКО САЛДО	-17.700	-7.031	54,9%	39,7%	52,7%	95,6%

Извор: Министерство за финансии

Во периодот јануари – јуни 2019 година е остварен дефицит на Буџетот на РСМ од 7.031 милион денари (Табела 2), што претставува 1,0% од проектираниот БДП за 2019 година. Во рамките на Буџетот на РСМ, Основниот буџет има остварено дефицит од 7.810 милиони денари, фондовите имаат остварено

суфицит од 302 милиона денари, а на сметките за сопствени приходи остварен е суфицит во износ од 477 милиони денари.

Со оглед на реализацијата на приходите и расходите на Буџетот на РСМ во првата половина на годината, можни се одредени надолни отстапувања во однос на проектираните износи за целата 2019 година, што сепак не би имало негативен одраз врз дефицитот. Поточно, дефицитот на Буџетот на РСМ во текот на цела 2019 година е проектиран на 2,5% од БДП.

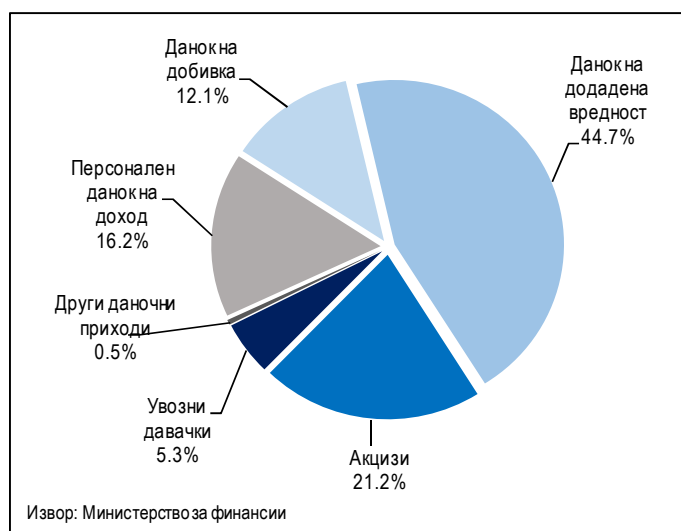
3.1.1 Извршување на Основниот буџет

Вкупните приходи на Основниот буџет во периодот јануари – јуни 2019 година изнесуваат 56.614 милиони денари и истите претставуваат 45,0% од вкупно предвидените приходи за 2019 година во износ од 125.895 милиони денари.

Наплатата на даночните приходи, кои претставуваат најзначајна ставка во рамки на вкупните приходи, во овој период изнесува 53.832 милиона денари, односно 45,3% од годишниот план, додека неданочните и капиталните приходи се остварени во износ од 2.782 милиона денари или 40,0% во однос на планираните за цела година.

Структурата на остварените даночни приходи покажува дека данокот на додадена вредност има најголемо учество со 24.068 милиони денари или 44,7% од вкупните даночни приходи (Графикон 9). Потоа следуваат приходите по основ на наплатени акцизи со 11.406 милиони денари, персоналниот данок од доход со 8.702 милиона денари, данокот на добивка со 6.535 милиони денари, увозните давачки со 2.855 милиони денари и другите даночни приходи со 266 милиони денари.

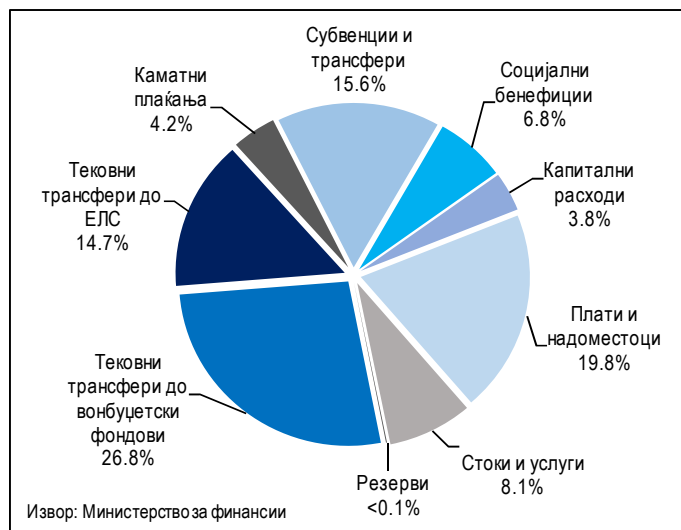
Графикон 9. Структура на остварени даночни приходи, јануари – јуни 2019 година

Вкупните расходи на Основниот буџет во периодот јануари – јуни 2019 година се реализирани во износ од 64.424 милиони денари или 46,2% од вкупно предвидените средства со Основниот буџет за 2019 година.

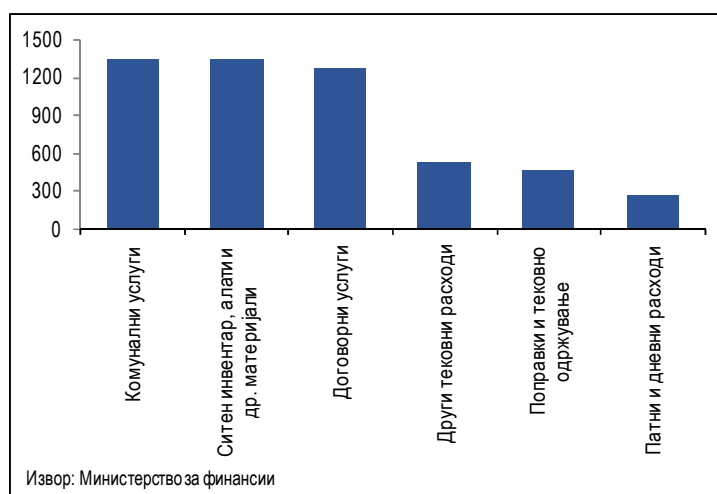
Во структурата на извршените расходи во овој период најголемо учество имаат расходите по основ на тековни трансфери до буџетските фондови со 17.272 милиона денари. Потоа следуваат: плати, наемнини и надоместоци со 12.788 милиони денари, субвенции и трансфери со 10.041 милион денари, расходи за тековни трансфери до единиците на локална самоуправа (ЕЛС) со 9.471 милион денари, стоки и услуги со 5.219 милиони денари, социјални бенефиции со 4.387 милион денари, каматни плаќања со 2.728 милиони денари и капитални расходи со 2.468 милиони денари. На Графиконот 10 е прикажано нивното процентуално учество во вкупните расходи.

Графикон 10. Структура на реализирани расходи според економска класификација, јануари – јуни 2019 година

Од вкупно планираните средства за плати и надоместоци за 2019 година со Основниот буџет, во анализираниот период се реализирани 48,2%, додека стапката на реализација кај категоријата стоки и услуги изнесува 42,1%. На Графиконот 11 се прикажани дезагрегирани податоци за извршените расходи за стоки и услуги.

Графикон 11. Расходи за стоки и услуги, јануари – јуни 2019 година (во милиони денари)

Тековните трансфери до буџетските фондови во првата половина од годината претставуваат 51,4% од годишниот план. Во рамки на оваа категорија, најголемиот износ, односно 85,0% отпаѓа на трансфери до Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Северна Македонија (Фонд на ПИОСМ), додека остатокот претставува трансфер до Фондот за здравствено осигурување.

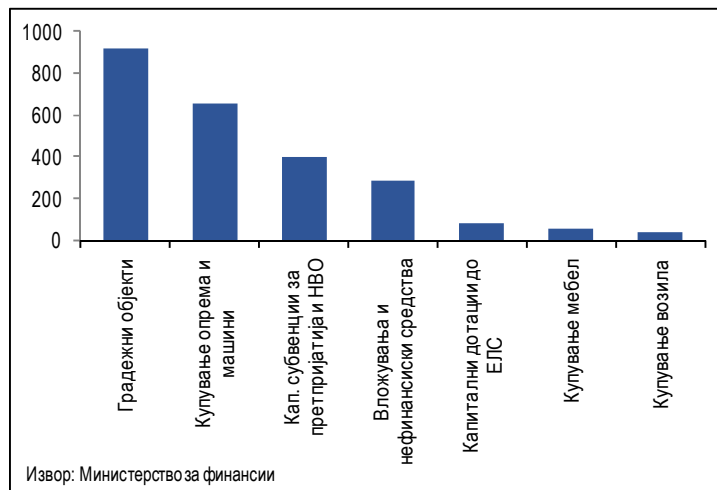
Од вкупно планираните средства за тековни трансфери до ЕЛС за 2019 година, во првата половина од годината се реализирани 49,5%. Во рамки на оваа категорија, најголемиот износ, односно 87,9% е по основ на блок и наменски дотации, додека остатокот е по основ на ДДВ дотации.

Стапката на реализација кај категоријата субвенции и трансфери во разгледуваниот период изнесува 59,6%. Најголем дел од овие средства, односно 61,6% се исплатени по основ на земјоделски субвенции од страна на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и рурален развој.

Социјалните бенефиции во периодот јануари – јуни претставуваат 42,8% од годишниот план.

Капиталните расходи во разгледуваниот период претставуваат 21,2% од планираните средства за оваа намена со Основниот буџет за 2019 година. На Графиконот 12 се прикажани дезагрегирани податоци за извршените капитални расходи.

Графикон 12. Капитални расходи, јануари – јуни 2019 година (во милиони денари)

Во разгледуваниот период, отплатата на главнина од Основниот буџет по однос на вкупниот долг изнесува 8.889 милиони денари, додека плаќањата по основ на камати изнесуваат 2.728 милиони денари. Од вкупните одливи по основ на отплата на кредити, 6.116 милиони денари се одливи за отплата на главнина кон домашни кредитори, додека 2.773 милиони денари се одливи за отплата на главнина кон нерезидентни кредитори. За трошоци по основ на камата кон домашни кредитори исплатени се 1.171 милион денари, додека кон странски кредитори исплатени се 1.557 милиони денари.

3.1.2 Извршување на буџетот на фондовите

Фондот на ПИОСМ во првата половина од годината има остварено суфицит од 644 милиони денари. Остварувањето на приходите и приливите заклучно со јуни изнесува 37.562 милиона денари, што претставува 51,8% во однос на планираните за 2019 година, додека извршувањето на расходите изнесува 36.918 милиони денари, односно 50,9% од годишниот план. Од вкупните приходи, 19.808 милиони денари се приходи по основ на придонеси за пензиско и инвалидско осигурување (46,6% од годишниот план), 14.680 милиони денари се трансфери од Основниот буџет, 631 милион денари се приходи од акцизи, а останатите 2.443 милиони денари се други приходи на Фондот.

Во делот на расходите на Фондот на ПИОСМ, трошоците за пензии се реализирани во износ од 27.963 милиони денари или 49,6% од предвидените за 2019 година. Исплатата на пензиите се одвива во согласност со предвидената динамика за 2019 година. Трансферите од Фондот на ПИОСМ до приватните пензиски фондови изнесуваат 4.899 милиони денари, а придонесите за здравствено осигурување за пензионери до Фондот за здравствено осигурување се исплатени во износ од 3.823 милиони денари. Расходи за плати, стоки и услуги и други трошоци се извршени во износ од 233 милиони денари.

Заклучно со јуни 2019 година, Фондот за здравствено осигурување има остварено дефицит во висина од 272 милиона денари, во услови на остварени приходи од 15.145 милиони денари, кои претставуваат 49,2% од годишниот план и извршени расходи од 15.417 милиони денари, односно 50,1% од планираните за 2019 година.

Во разгледуваниот период, остварени се приходи од придонеси за здравствено осигурување во износ од 8.369 милиони денари или 48,5% од годишниот план. Придонесите за здравствено осигурување

на пензионери уплатени од Фондот на ПИОСМ изнесуваат 3.823 милиони денари, додека придонесите за здравствено осигурување уплатени од Агенција за вработување на РСМ изнесуваат 76 милиони денари. Трансферите од Основниот буџет изнесуваат 2.592 милиона денари, приходите од партиципација изнесуваат 225 милиони денари, а останатите приходи 60 милиони денари. Во делот на расходите реализирани се трошоци за примарна здравствена заштита од 13.062 милиона денари, трошоци за боледување од 1.754 милиони денари, за ортопедски помагала од 233 милиони денари и за лекување во странство од 135 милиони денари. Расходите за плати, стоки и услуги и капиталните расходи изнесуваат 233 милиони денари.

Агенција за вработување на РСМ во периодот јануари – јуни 2019 година има остварено дефицит во висина од 70 милиони денари, во услови на остварени приходи во износ од 1.249 милиони денари (48,8% од планираните за 2019 година) и извршени расходи во износ од 1.319 милиони денари (45,0% во однос на годишниот буџет). Придонесите по основ на осигурување во случај на невработеност се остварени во износ од 1.242 милиона денари и претставуваат 48,9% од годишниот план.

Расходите на Агенцијата за вработување по основ на паричен надоместок за невработени лица во првата половина од годината изнесуваат 763 милиони денари, по основ на средства за вработување на инвалидни лица изнесуваат 57 милиони денари, за активни мерки за вработување се извршени 292 милиона денари, а за плаќање придонеси за пензиско и здравствено осигурување за невработени лица се потрошени 76 милиони денари. Расходите за плати, стоки и услуги на Агенцијата изнесуваат 131 милион денари.

3.1.3 Извршување на буџетот на сопствените сметки за приходи на буџетските корисници

Согласно Буџетот на РСМ за 2019 година планиран е дефицит на буџетите на сопствени сметки за приходи на буџетските корисници (наменети за самофинансирачки активности, заеми и донации) во износ од 3.842 милиона денари, додека во анализираниот период остварен е суфицит во износ од 477 милиони денари.

Заклучно со јуни 2019 година, вкупните остварени приходи на овие сметки изнесуваат 6.812 милиони денари (33,8% од планот за 2019 година), а реализирани се расходи во износ од 6.335 милиони денари (26,4% од годишниот буџет). Во рамки на расходите, за тековни расходи се потрошени 3.535 милиони денари или 36,0% од годишниот план, додека за капитални расходи реализирани се средства во износ од 2.800 милиони денари или 19,7% од годишниот план.

3.1.4 Извршување на Буџетот на РСМ по буџетски корисници⁵

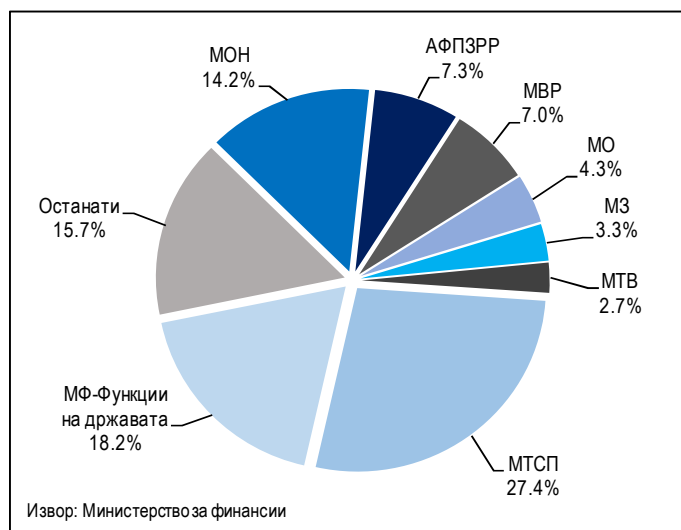
Во продолжение е даден осврт на расходите и одливите од Буџетот на РСМ за најголемите буџетски корисници, чиј вкупен годишен буџет претставува 81,0% од вкупниот буџет на сите буџетски корисници (Графикон 13).

Министерството за труд и социјална политика во првата половина на 2019 година реализираше 21.848 милиони денари или 1,0% повеќе во споредба со претходната година. Реализацијата на расходите изнесува 49,0% од вкупниот буџет за 2019 година. Притоа, најголем дел (71,7%) од расходите во овој период се наменети за тековни трансфери до буџетските фондови, за што се потрошени 15.664 милиони денари или 51,8% од средствата наменети за 2019 година. Втора најзначајна расходна ставка се социјалните бенефиции, кои учествуваат со 20,1% во вкупните расходи и за оваа намена реализирани се 42,8% (4.386 милиони денари) од планираните за 2019 година. Послабата реализација на социјалните бенефиции во досегашниот период се очекува да се надомести во второто полугодие, како одраз на зголемената социјална помош во јуни, согласно правата предвидени со новата социјална реформа.

⁵ Деталните податоци за Приходите и расходите по буџетски корисници се прикажани во табелите на следниот линк: <https://finance.gov.mk/mk/node/898>. Податоците се прелиминарни и неконсолидирани и ги вклучуваат и приливите и одливите на средства.

Во периодот јануари – јуни 2019 година, преку разделот Министерство за финансии – функции на држава⁶ реализирани се 14.544 милиони денари, односно 43,5% од предвидените за 2019 година. Отплатата на главнина (8.889 милиони денари) е главна ставка во вкупните расходи на овој буџетски корисник и учествува со 61,1% во вкупните. По основ на каматни плаќања отпаѓаат 18,8% од вкупните расходи, за што реализирани се 2.728 милиони денари, или 30,3% од вкупниот буџет за оваа намена. Трета најзначајна ставка со учество од 7,9% се тековните трансфери до ЕЛС, за што се потрошени 1.149 милиони денари.

Графикон 13. Структура на реализирани расходи и одливи според буџетски корисници, јануари – јуни 2019 година

Министерството за образование и наука во периодот јануари – јуни 2019 година реализираше буџетски средства во износ од 11.297 милиони денари (43,2% од планираното), што е за 5,7% повеќе во споредба со претходната година. Најголем дел од расходите (63,2%) претставуваат тековни трансфери до ЕЛС, за што се потрошени 7.137 милиони денари или 49,6% од вкупно планираните средства. Плати и надоместоци се втора најзначајна ставка со учество од 15,1%, за што се потрошени 1.709 милиони денари, односно 46,4% од вкупно предвидените. За стоки и услуги (кои учествуваат со 12,5% во вкупните расходи) реализирани се 1.408 милиони денари, што претставува 33,7% од вкупно предвидените средства за тековната година.

Во периодот јануари – јуни 2019 година, Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој (АФПЗРР) реализираше средства во износ од 5.794 милиони денари (66,8% од вкупните планирани средства за 2019 година), што претставува пониска реализација за 11,3% во однос на истиот период од 2018 година, како резултат на побавната динамика на исплата на субвенции и трансфери во првата половина на 2019 година, која се очекува да забрза во втората половина на годината.

Во првата половина од 2019 година, од страна на Министерството за внатрешни работи вкупно се реализирани 5.553 милиони денари, што претставува 50,6% од буџетот за 2019 година, односно раст од 8,4% во однос на претходната година. Најзначајна расходна ставка претставуваат плати и надоместоци со учество од 70,2%, за што се потрошени 3.900 милиони денари или 50,7% од планираното. Втора најзначајна ставка се стоки и услуги со учество од 19,8%, за што се реализирани 1.101 милион денари, што претставува 56,2% од годишниот план.

⁶ Во рамките на овој раздел опфатени се активности како што се: навремено сервисирање на обврските на државата по основ на домашно и странско задолжување; редовна исплата на оперативните трошоци на државата по претходно доставена документација за исплата; учество во капиталот на меѓународни финансиски институции; плаќање ДДВ по основ на капитални инвестиции финансирани од донации, финансирање на проектите од поодделните компоненти од ИПА итн.

Министерството за одбрана во првата половина од 2019 година реализираше буџетски средства во износ од 3.409 милиони денари, што е 41,0% од вкупниот буџет за оваа година, а претставува раст од 32,9% во однос на претходната година, како резултат на повисока реализација кај речиси сите ставки. Платите и надоместоците имаат најголемо учество во расходите со 56,4%, за што во периодот јануари – јуни 2019 година се реализирани 1.922 милиона денари (48,4% од вкупно предвидените средства за тековната година). Расходите за стоки и услуги учествуваат со 22,1% во вкупните расходи, за што во анализираниот период потрошени се 753 милиони денари, односно 38,1% од вкупно предвидените.

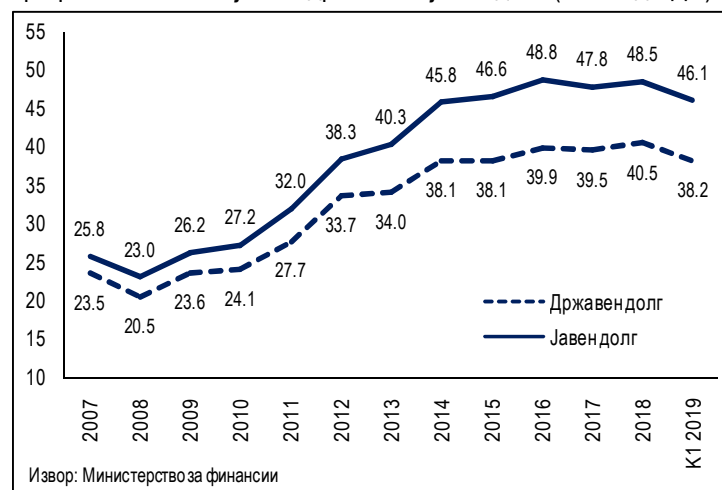
Министерството за здравство во првата половина од годината реализираше буџетски средства во износ од 2.592 милиона денари (намалување од 15,5% во споредба со истиот период од претходната година), што е 40,0% од вкупниот буџет за 2019 година. Тековните трансфери до буџетските фондови имаат најголемо учество во расходите со 53,1%, за што во периодот јануари – јуни 2019 година потрошени се 1.377 милиони денари или 48,0% од средствата наменети за 2019 година. Стоките и услугите се втора најзначајна ставка со учество од 38,2% во вкупните расходи, а во анализираниот период за оваа намена потрошени се 990 милиони денари, односно 43,1% од вкупно предвидените.

Министерството за транспорт и врски во периодот јануари – јуни 2019 година реализираше средства во износ од 2.120 милиони денари, што е речиси двојно повеќе во споредба со истиот период претходната година, а претставува 29,1% од вкупниот буџет за 2019 година. Ставка со највисоко учество во вкупните расходи на овој буџетски корисник се капиталните расходи, чија реализација во првата половина од 2019 година изнесува 1.633 милиони денари (77,0% од вкупните расходи), што е 25,9% од годишниот буџет за оваа намена. Во однос на истиот период од 2018 година, реализацијата на капиталните расходи е зголемена за 2,5 пати, а дополнително интензивирање се очекува во втората половина на годината.

3.2. Управување со јавниот долг

Државниот долг на Република Северна Македонија на крајот на К1 2019 година изнесува 4.343,0 милиони евра, односно 38,2% од проектираниот БДП за 2019 година, додека јавниот долг⁷, кој ги вклучува државниот и гарантираниот долг, изнесува 5.242,3 милиони евра, односно 46,1% од БДП (Графикон 14). Притоа, во однос на крајот на 2018 година, учеството на државниот долг во БДП на крајот на К1 2019 година е пониско за 2,3 п.п., а на јавниот долг за 2,4 п.п..

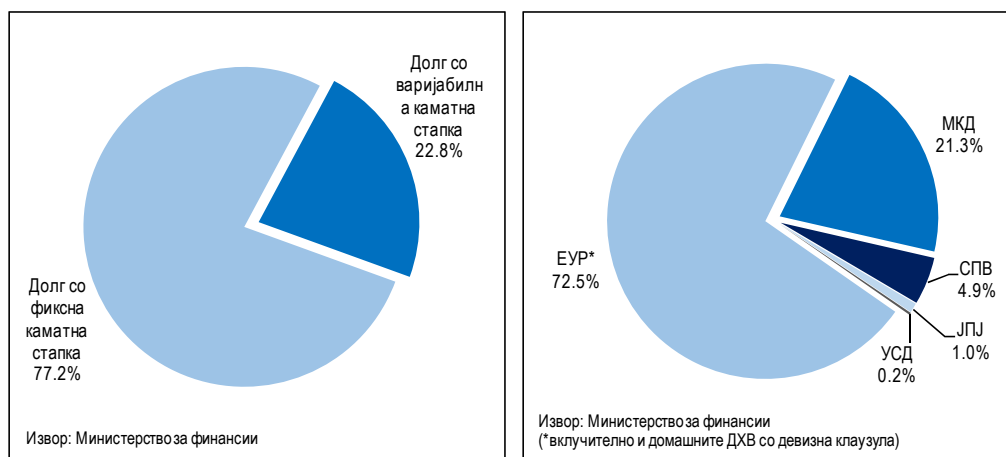
Графикон 14. Состојба на државен и јавен долг (во % од БДП)

⁷ Последните измени на Законот за јавен долг се донесоа во мај 2019 година („Службен весник“ бр.98/2019), и со овие измени негарантираниот долг се вклучи во дефиницијата за јавен долг. Овој извештај го прикажува опфатот на долгот согласно со легислативата во сила заклучно со крајот на првиот квартал од 2019 година.

Од аспект на каматната структура на државниот долг, на крајот на К1 2019 година односот на фиксната и варијабилната каматна стапка изнесува 77,2:22,8 соодветно (Графикон 15). Од аспект на валутната композиција, на крајот на К1 2019 година, долгот во домашна валута учествува со 21,3% во портфолиото на вкупниот државен долг, додека долгот деноминиран во странска валута учествува со 78,7%. Притоа, учеството на долгот во евра во вкупниот државен долг изнесува 72,5% (вклучувајќи ги и домашните државни хартии од вредност со девизна клаузула), специјалните права за влечење учествуваат со 4,9%, долгот во јапонски јени учествува со 1,0%, а долгот деноминиран во американски долари учествува со 0,2%.

Графикон 15. Каматна (лево) и валутна структура на државниот долг во К1 2019 година

На домашниот пазар во периодот јануари – јуни 2019 година, Министерството за финансии на редовна основа издаваше државни хартии од вредност со посебен акцент на подолгите рочности. Издавањето на државните хартии од вредност е во согласност со Стратегијата за денаризација со постојан пораст на застапеноста на емисијата на хартии од вредност во домашна валута.

Во текот на првото полугодие од 2019 година се реализираа редовни ревизии на оценките на кредитниот рејтинг на државата од страна на Агенциите за кредитен рејтинг „Фич“ и „Стандард и Пурс“:

- во јуни 2019 година, „Фич“ го зголеми кредитниот рејтинг на Република Северна Македонија за странска и домашна валута, доделувајќи оценка ББ+, со стабилен изглед. Подобрувањето на оценката е резултат на политичката стабилизација и подобрувањето на клучните меѓународни односи, решавањето на спорот со Грција во врска со името на државата, потпишувањето на протоколот на НАТО во февруари, како и понатамошниот напредок во отворањето на преговорите за пристапување во ЕУ, кои ќе обезбедат поголема политичка сигурност и основа за одржливи реформи и макроекономска стабилност. Во извештајот се нотирани следниве позитивни карактеристики на македонската економија: отворање на преговорите со ЕУ, понатамошни политички и економски реформи, историја на ниска инфлација, стабилен економски раст и финансиска стабилност, како и фактот нотирани во извештајот Дуинг Бизнис дека Северна Македонија котира повисоко од ББ и БББ категорија на држави, рефлектирајќи отворена економија и извозно ориентирани технолошко - индустриски развојни зони како основа за стабилен прилив на странски директни инвестиции. Како слабости на македонската економија, во извештајот се нотирани следниве: растечки тренд на јавниот долг, особено на гарантираниот долг на јавните претпријатија и надворешниот долг изразен во странска валута, како и висока структурна невработеност, иако бележи континуиран пад;
- во март 2019 година, „Стандард и Пурс“ ја потврди претходно доделената оценка за кредитниот рејтинг на Република Северна Македонија за странска и домашна валута ББ-, истовремено потврдувајќи го стабилниот изглед на земјата. Потврдата на стабилниот изглед ги одразува

оценките на „Стандард и Пурс“ за балансирано ризици помеѓу траекторијата на јавниот долг и релативно скромните приходи од една страна, како и поволните економски перспективи на земјата од друга страна. Позитивните карактеристики на македонската економија нотирани во извештајот се следните: решавањето на спорот со Грција во врска со името на државата во јануари 2019 година, ниското ниво на долг и позитивни услови за економски раст, слободните економски зони како генератор на економскиот раст, добро капитализиран и профитабилен банкарски сектор. Како слабости на македонската економија, нотирани во извештајот се релативно ниското ниво на приходи во државата како и лимитираната монетарна политика како резултат на фиксниот девизен курс.